

GÜNCE'L

Ağılık Bilgi Bülteni

Yıl 5 - Sayı 44

Ocak 2012

Merhaba,

Yeni yılın ilk bültenin konusu işitsel işleme bozukluğu. Aslında dinlemek çok basit ve pasif bir süreç gibi görünse de bu beceri için bir çok farklı becerinin bir arada kullanılması gerekiyor. Bu alanlardan biri ya da bir kaç bozulduğunda ise hem akademik hem de sosyal hayat olumsuz olarak etkileniyor. Herkesin sizi iyi dinlediği ve iyi dinlendiğiniz bir yıl olması ümidiyle...Mutlu yıllar...

İşitsel İşleme Bozukluğu

Psikolojik Danışmanlık Eğitim ve
Grup Çalışmaları Merkezi

www.guncedanismanlik.net
info@guncedanismanlik.net

T: 0216 3807685
T/F:0216 3807802

Duymak ve dinlemek birbirinden farklı iki kavramdır; duymak kulağın, dinlemek ise beyinin işlevidir. İyi bir dinleyici olmak için öncelikle iyi şekilde duymak gerekir, ancak kulakların iyi duyması tek başına dinlemek için yeterli olmayabilir. İşitilen seslerin beyin tarafından işlenmesi, düzenlenmesi ve anlaşılır hale getirilmesi gerekir. İşitsel işleme kavramı kulak ve beyin arasındaki bu süreci tanımlamak için kullanılır. Seslerin algılanması, sıralanması ve işlenmesi için güçlü bir hafıza, iyi bir dikkat konsantrasyon ve daha bir çok farklı beceriye ihtiyaç vardır. Yani aslında iyi bir dinleyici olmak o kadar basit değildir. Fiziksel olarak sağlıklı kulaklara sahip olmak bir öncelik olsa da tek başına yeterli değildir. Çünkü duyduğumuzu algılamamız, anlamlandırmamız gerekir.

İşitsel işleme süreci bozulduğunda bu duyulan sesleri anlamayı etkiler. Bu alanda sorun yaşayan çocuklar birbirine benzer sesleri fark etmekte zorlanabilirler. Özellikle arka fondaki gürültü ve sesler anlamayı olumsuz olarak etkiler.

İşitsel işleme Bozukluğu çoğu zaman farklı sorun alanlarıyla (Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Öğrenme Güçlüğü gibi) karışabilir, ya da bu sorunlarla birlikte

görülebilir. İşitsel işleme Bozukluğunun okul çağındaki çocuklarda görülme sıklığının % 5 olduğu belirtilmektedir. Ancak yukarıda belirtilen sorun alanlarıyla benzer belirtileri olduğu için (ya da bu sorunlar ile birlikte görüldüğü için) çoğu zaman doğru şekilde tanılanması ve müdahale edilmesi zorlaşabilmektedir.

İşitsel işleme sürecinde sorun olduğunda dinleme ve anlama becerilerinin bozulması bireyin hem sosyal hem de bilişsel süreçlerini olumsuz olarak etkilemektedir. Okul yıllarında dinleme, öğrenmenin gerçekleşmesi için en önemli yöntemdir. İşitsel işleme Bozukluğu olan çocukların öğretmeni etkili bir biçimde dinlemesi, yönergeyi takip etmesi zordur. Bunun yanı sıra günlük konuşmayı takip etmekte yaşadıkları sorunlar nedeniyle sosyal ilişkilerden kaçınmayı tercih edebilirler. Bu çocukların "çekingen" olarak isimlendirilmeleri çok sık rastlanan bir durumdur.

İşitsel işleme Bozukluğu tam olarak iyileştirilebilen bir durum değildir. Ancak bireyin yaşadığı sorunlara yönelik olarak uygun bireysel müdahalelerin yürütülmesiyle olumsuz etkilerin azaltılması mümkündür.

İşitsel İşleme Bozukluğunun Neden Olduğu Sorun Alanları

İşitsel işleme bozukluğunun özellikle çocukların günlük hayatlarını ve akademik başarılarını olumsuz olarak etkileyen beş sorun alanı belirtilmektedir.

- 1- İşitsel şekil-zemin sorunları: Çocuğun arka plandaki sesler, gürültüler nedeniyle esas dinlemesi gerekene odaklanmakta sorun yaşamaktadır. Örneğin gürültülü bir çalışma/sınıf ortamında bu çocukların derse odaklanması oldukça zordur.
- 2- İşitsel bellek sorunları: Yapılması gerekenleri, yönergeleri ya da dinlediği bir bilgiyi hatırlaması gereken durumlarda sorun yaşanır. Bu kısa süreli olarak hemen o anda ya da daha sonra ihtiyacı olduğunda hatırlaması gerektiğinde ortaya çıkabilir.
- 3- İşitsel ayırtlaştırma sorunları: Birbirine benzer kelimeleri ya da sesleri ayırtlaştırması gerektiğinde sorun yaşanır. Özellikle okuma yazma sürecinde seslerin tanınmasını ve ayırt edilmesini zorlaştırır.
- 4- İşitsel dikkat sorunları: Özellikle dikkatini işitsel bir uyarı üzerinde toplaması ve sürdürmesi (dersi dinlemek) gerektiği durumlarda zorluklar yaşanır.
- 5- İşitsel çağrışım - birleştirme sorunları: Dinlemenin daha karmaşık düzeylerinde örneğin bir konuşmadan sonuç çıkarmak, sözel bir matematik problemini anlamak gibi sorun yaşanır. Bu becerinin tam olarak gelişmesi için yukarıdaki diğer 4 alanda sorun yaşanmaması gerekir.

İşitsel işleme Bozukluğu olan çocuklar uzun ve karışık cümleleri anlamakta zorlanırlar. Bazen cevap vermeden önce uzun süre bekleyebilirler, ya da "Ne?" sorusunu sıklıkla sorarlar. Kelime dağarcıkları çok yeterli olmadığından konuşurken jest ve mimikleri daha çok kullanabilirler. Dinledikleri bir bilgili akılda tutmakta zorlanırlar, çabuk unuturlar. Sözel yönergeleri takip etmekte ve uygulamakta sorun yaşarlar.

İşitsel İşleme Bozukluğuna Yönelik Müdahaleler

İşitsel İşleme Bozukluğunun anlaşılması ve tanınması farklı uzmanlık alanlarının işbirliğine ihtiyaç duymaktadır. Bu süreçte hem dil gelişiminin hem de işitme becerilerinin (odiyolojik testler) değerlendirilmesi önemlidir. Bunun yanı sıra okul ve ev ortamı ile ilgili gözlemlerin de sorunun doğru anlaşılmasına yardımcı olur.

İşitsel İşleme Bozukluğuna yönelik müdahaleler 3 alanda yoğunlaşmalıdır.

1– Çevresel düzenlemeler: Çocuğun ev ve okul ortamında dinleme becerisini destekleyecek şekilde çevresel düzenlemeler yapılması (sessiz bir çalışma ortamı sağlamak, sınıftaki yerini ders takibini kolaylaştıracak şekilde düzenlemek, önemli konu ve tanımların sık tekrar edilmesi, kayıt cihazı gibi teknolojik yardımcılar kullanmak) İşitsel işleme bozukluğunun neden olduğu sorunlar ile baş edilmesini kolaylaştıracaktır.

2– Sorunların çözümünde yardımcı olacak yöntemler: Çocuğa yaşadığı sorun ve zorlukla ilgili bilgi vermek, zorlandığı durumlar ile farkındalığını arttırmak ve bunlarla baş etmek için farklı stratejiler geliştirmesini desteklemek çözüme yardımcı olacak diğer bir alandır. Dikkat, konsantrasyon ve hafıza gibi bilişsel becerileri destekleyecek teknikler sorunun çözümüne yardımcı yöntemler olarak işe yararmaktadır.

3– İşitsel süreçte yaşanan soruna yönelik destek: Son olarak ise çocuğun işitsel süreçlerini (sesin yönünü tayin edebilmek, arka fonda gürültü varken benzer sesleri ayırt edebilmek, anlam çıkarmak, işitsel bilgiyi tekrar etmek, hatırlayabilmek) destekleyecek alıştırmaların yapılması etkili bir müdahale için gereklidir.

İşitsel işleme bozukluğu olan çocuklar için aşağıdaki önerilerin yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

- Çocuğun dikkatini dağıtılabilecek görsel ve işitsel uyarlardan uzağa oturtmak
- Sessiz bir çalışma köşesi hazırlamak

- Sözel yönergeleri net bir ses tonu ile basit cümleler ile vermek, yönerge vermeden önce göz kontağı kurmak ve çocuğun ilgisinin sizde olduğundan emin olmak.
- Soru sorduktan sonra cevaplaması için biraz daha uzun bir süre vermek.
- Anlamadığı kelimeler ve açıklamalar ile ilgili soru sormasını cesaretlendirmek.
- Yeni bir bilgi öğretirken işitsel uyaranlar birlikte görsel uyarıları da kullanmak.
- Konuşma hızını yavaşlatmak ve gerektiğinde daha yüksek tonla konuşmak
- Yapılacak işleri ve sorumlulukları hatırlaması için yazılı notlar kullanmak
- Karmaşık yönergeleri aşamalı olarak vermek, bir adım tamamlandıktan sonra diğer basamağa geçmek
- Sohbet ederken sıralı konuşmayı desteklemek, söz kesmeden her seferde birinin konuşup diğerinin dinlediği bir sıra takip etmek
- Çocuğun günlük hayatının düzenli ve planlı olmasını sağlamak
- Bireysel olarak güçlü olduğu alanları fark etmek, öğrenmeyi desteklemek ve özgüveni geliştirmek için bu özellikleri ön plana çıkarabilmek.

Kaynaklar:

Sercan, Y. K (2011). Duy işit dinle kavra. İşitsel kavramayı geliştirme el kitabı. Pencere-sey Yayınları
Morlet, T. (2011). Auditory Processing Disorder. http://kidshealth.org/parent/medical/ears/central_auditory.html#

GünceL'in Önerdikleri

Kitabın adı: Duy İşit Dinle Kavra

Yazar: Yeşim Keskül Sercan

Yayınevi: Pencere-sey

"Duy İşit Dinle Kavra" Dil Becerileri Dizisi'nin ilk kitabıdır, işitsel sözel becerileri geliştirmek amacıyla hazırlanmış bir rehber kitaptır.

İlk bölümde; işitme, işitsel işleme süreçleri ve sorunları üzerinde durulmuş, ikinci bölümde; kitabın kimler tarafından ve nasıl kullanılacağı açıklanmış, Üçüncü bölümde; gündelik yaşamda neler yapılabileceği, hangi oyunların oynanabileceği anlatılmış,

Son bölümde ise, yetişkinin sorması - çocuğun dinlemesi - dikkat etmesi - zihninde araştırma yapması - belleğinden bulup çıkarması - söze dökmesi - yanıtlaması sürecinin harekete geçmesi ve böylece bu becerilerin güçlenmesini sağlayan alıştırmalara yer verilmiştir.

Pek çok bilişsel alanı da geliştirecek nitelikte olan bu kitap, normal gelişimi güçlendirmenin yanı sıra, söz konusu alanlarda güçlükler yaşayan çocukların ve belki erişkinlerin de sorunlarının giderilmesine katkı sağlayacaktır.*

*Tanıtım yazısı ve kitap görseli ilk nokta.com sitesinden alınmıştır.

Oyunun Adı: Vur Vur Yapıştır

Firma: Samatlı Oyuncak

Oyun 6– 9 yaş grubu için uygundur. Oyunun amacı işitsel bir uyarıyı dinleyip o sesin ait olduğu kartı ilk önce bulmaktır. Eğlenceli ve hareketli bir oyun. Sesleri ayırt etmeyi ve iyi bir dinleyici olmayı gerektiriyor.